

Ziekterisico kan flink omlaag

Inleiding Open Dagen 1999

Wim Hanekamp (PR)

Koos Verhoeff (GD)

Aankoop van vee is een grote risicofactor voor de insleep van dierziekten. Mensen die in contact komen met dieren op verschillende bedrijven dienen bedrijfskleding aan te trekken. Jongvee is erg gevoelig voor bepaalde ziektekiemen. De overdracht van ziektekiemen van oudere dieren via bijvoorbeeld mest en melk moet dan ook voorkomen worden.

Dagelijks hebben we te maken met risico's en de daarbij behorende onzekerheid. We moeten een inschatting maken van kansen dat dingen anders gaan dan we graag zouden willen. In het algemeen is het zo dat mensen heel kleine risico's dikwijls groter inschatten dan ze zijn, terwijl men de neiging heeft om vrij grote risico's te onderschatten. Denk maar aan de paniek die het vinden van dioxine in enkele kippen veroorzaakte en het feit dat nog zoveel mensen roken ondanks dat duidelijk aangetoond is dat dit slecht is voor de gezondheid.

Dier belangrijkste besmettingsbron

Ook uw vee loopt risico om getroffen te worden door een of meerdere (besmettelijke) dierziekten. Het dier is zelf een belangrijke besmettingsbron. Ziektekiemen kunnen via snot, speeksel, mest, urine, melk en sperma uitgescheiden worden. Een probleem is echter dat u deze uitscheiding niet ziet. Bestrijdingsprogramma's zijn er op gericht om dieren die drager zijn van een ziektekiem op te sporen en versneld af te voeren. Daarnaast zijn maatregelen nodig om vrij te blijven of om te voorkomen dat de ziekte zich binnen het bedrijf verder verspreid. Onderstaand worden de belangrijkste risicofactoren op een rij gezet.

Geen contact met dieren van een ander bedrijf

Sommige melkveebedrijven kopen nog regelmatig gebruiksvet aan. Aankoop van vee is vergelijkbaar met het risico van het oversteken van een redelijk drukke straat zonder uit te kijken. Dat kan lang goed gaan, maar de kans is groot dat het een keer goed mis gaat. Op de proefbedrijven wordt al jarenlang geen vee van elders meer aangekocht. In geval u toch aan moet kopen dient dat te gebeuren rechtstreeks van een bedrijf dat een hogere of gelijkwaardige gezondheidsstatus heeft. Dit geeft echter geen garanties voor alle ziekten. Ook mag van de veehandelaar of transporteur verlangd worden dat de veewagen goed schoon gemaakt en ontsmet is, anders kunnen de dieren immers onder-

weg alsnog besmet worden. Wanneer u dieren voor export verkoopt is het uit de boze om ze terug te laten komen, mocht onverhoopt de export niet door gaan. Vervoer van dieren, bijvoorbeeld naar een perceel dat wat ver van huis ligt, in geleende en niet goed schoongemaakte en ontsmette veewagens is erg riskant.

Deelname aan keuringen kan u als veehouder wel veel plezier geven, maar is risicovol wat betreft de insleep van besmettelijke dierziekten. Een mogelijkheid is nog om naar keuringen te gaan die een bepaalde vrije status hebben, bijvoorbeeld IBR en Leptospirose vrij. Ditzelfde geldt ook voor jongveekeuringen.

Contacten met andere dieren kunnen ook plaatsvinden wanneer uw dieren naast de koeien van uw buurman weiden. Wanneer dit niet voorkomen kan worden is het verstandig om een dubbele afrastering te gebruiken met een afstand van minimaal 3 meter. Het zal duidelijk zijn dat samenweiden van (jong)vee niet past bij het tegengaan van besmettelijke dierziekten. Dit geldt ook voor centrale jongvee opfok.

In principe kunnen ziekten ook overgebracht worden door andere herkauwers zoals schapen en geiten. Met name geiten zijn drager van de paratbc bacterie.

De paratuberculose bacterie kan voorkomen in de mest. Omdat altijd mestresten van een ander bedrijf in de tank van de loonwerker zitten is het verstandig om indien mogelijk allereerst de

Vreemd vee aanvoeren is een zeer belangrijke risicofactor.



mest uit te rijden op percelen die bestemd zijn voor bouwland (snijmaïs) of anders op maaipercelen.

IBR, BVD en Leptospirose kunnen ook via het sperma overgedragen worden. Koop dus sperma met 'ziektevrij' garantie bij betrouwbare leveranciers.

Bedrijfskleding voor professionals

Bacteriën en virussen worden niet alleen door diercontacten overgedragen maar ook door mensen die veel met de dieren in aanraking komen, zoals de dierenarts, de klauwbekapper, de inseminator, de inspecteur van het stamboek en de veehandelaar. De mensen die beroepsmatig veelvuldig in direct contact komen met vee van verschillende bedrijven (professionals) dienen, voor ze met uw dieren in contact komen eerst bedrijfskleding aan te trekken: laarzen en overall c.q. (lange) stofjas. Deze professionals mogen dan wel van u als veehouder verwachten dat deze kleding in voldoende mate en in goede staat aanwezig is. Bedrijfskleding geldt ook voor de buurman die u helpt bij een koe die zwaar kalft. Het is aan te bevelen een aparte omkleedruimte, met een schoon- en vuilgedeelte, te maken. In een bestaande stal dienen in ieder geval de schone en vuile kleding apart opgehangen te worden. Door een aparte afleverruimte voor kalveren en vee dat verkocht wordt hoeft de veerijder niet in de stal te komen. Vaak kunt u dergelijke voorzieningen met eenvoudige hulpmiddelen al realiseren. Op proefbedrijf Cranendonck gebruikt men bijvoorbeeld een iglo gebouwd op een karretje om kalveren aan de weg te zetten, de "nukamobiel". Op de Waiboerhoeve heeft men een aparte aflevervoorziening voor vee gemaakt, een zogenaamde "aflevertent".

Zorg dat professionele bezoekers de bedrijfskleding ook aantrekken.

Kalveren alleen biest van eigen moeder en daarna kunstmelk

Biest en melk kunnen in de koe al besmet zijn met de paratbc bacterie. Om verspreiding zoveel mogelijk te voorkomen dient een vaarskalf alleen biest te krijgen van de eigen moeder



Alleen biest van de eigen moeder aan het kalf geven en daarna kunstmelk.

en daarna kunstmelk. Voor echte noodgevallen kan biest van de oudste koeien ingevroren worden. Ook kan biest aangeleverd worden bij de Gezondheidsdienst en bestraald worden, waarbij alle kiemen worden gedood. Kunstmelk is optimaal afgestemd op de behoefte van de kalveren. Melk van (andere) koeien aan vaarskalveren voeren omdat anders het quotum overschreden wordt is onverstandig. Een klein voordeel op korte termijn kan op lange termijn leiden tot veel schade doordat paratbc zich ongemerkt binnen uw bedrijf verspreidt. Hetzelfde geldt ook voor penicillinemelk.

Vaarskalveren mogen niet bij de koe kunnen zuigen en dienen direct dienen gescheiden van het oudere vee gehuisvest te worden. Elk kalf moet bij voorkeur uit een eigen emmer drinken. Uiteraard worden de drinkemmers dagelijks goed gereinigd. Voerspoelwater van de melkinstallatie mag niet verstrekt worden als drinkwater aan kalveren.

Jongvee niet in contact laten komen met mest van oude koeien

Ook mest is een bron voor ziektekiemen, denk daarbij aan Salmonella en paratbc. Door gebruik te maken van een schone afkalfstal en het kalf direct weg te halen bij de koe wordt de kans op een besmetting verlaagd. Jongvee dient in ieder geval de eerste 6 levensmaanden apart gehuisvest te worden van melkvee (en ook van ander vee zoals geiten). Het is goed om dan nog onderscheid te maken tussen de aller jongsten en de wat oudere kalveren. Het verdient aanbeveling om de kalveren ook 's zomers het eerste




halfjaar binnen te houden en hooi te voeren in plaats van (kuil)gras. Bij goed hooi overleeft de paratbc bacterie het droogproces niet.

Wanneer het jongvee naar buiten gaat mag het ook niet in contact komen met mest van oude koeien. Dus geen runderdrijfmest op grasland waar jongvee komt. Gebruik hiervoor kunstmest. Landruil en/of aankoop kan ook een risicofactor zijn voor de insleep van bijvoorbeeld paratbc. Jongvee dient hierop niet geweid of van gevoerd te worden.

Voer en drinkwater dienen schoon te zijn. Voorkomen moet worden dat mogelijk met mest verontreinigd drinkwater bij de kalveren terecht komt. Wanneer u tussen de koeien vandaan naar de jongveestal gaat is het raadzaam om de laarzen schoon te maken. Door het gebruik van een hooiruif en een bak voor het krachtvoer bij de kalveren wordt vervuiling met mest ook moeilijker. Indien de koeien over de voergang naar de melkstal moeten is de kans groter dat mest via het schoeisel naar het jongvee gaat. Dus de voergang zo goed mogelijk schoon houden.

Prioriteiten stellen

In de tabel zijn de belangrijkste risico's om ziekten op uw bedrijf te krijgen of te verspreiden samen gevat. U als veehouder dient na te gaan welke specifieke maatregelen op uw bedrijf noodzakelijk zijn. Dit kan soms ingrijpend zijn, maar denk aan de neiging die we hebben om grote risico's te onderschatten. Bedenk verder dat verfijndere maatregelen pas zinvol zijn wanneer eerst de belangrijkste risicofactoren aangepakt zijn. Voorkom dat u op een onderdeel gaat millimeteren en dat u gelijktijdig ergens anders een meters groot gat open laat. U bent dan aan het dweilen met de kraan open. 

Jongvee in ieder geval de eerste zes maanden apart gehuisvest.



Maatregel sleep

Voorkomt IN-sleep

Voorkomt VER

Geen diercontact met ander bedrijf

+

Bedrijfskleding voor professionals

+

Kalveren alleen biest van eigen moeder en verder kunstmelk

+